

Handreiking Participatie bij initiatieven

De omgeving vroeg bij een initiatief betrekken, vergroot het draagvlak en voorkomt vaak bezwaren in een later stadium. Daarom is het verstandig om aan participatie te doen. Participatie betekent: meningen inwinnen over het voorgenomen initiatief. Bij een omgevingsvergunning is de initiatiefnemer degene die hier verantwoordelijk voor is.

In de nota Betrokken Samenleving heeft de gemeente Ridderkerk hier spelregels voor geformuleerd in hoofdstuk 6 'Participatie van initiatiefnemer naar gemeente en inwoner'. In deze folder leest u daar meer informatie over.

Spelregel 1

De gemeente stimuleert en helpt iedere initiatiefnemer om omwonenden en andere belanghebbenden vroegtijdig bij hun initiatief, plan of activiteit te betrekken. Ook als dat niet verplicht is. De gemeente doet dit door het beleid uit te werken in bijvoorbeeld een handreiking voor initiatiefnemers of een format voor een participatieplan- of verslag.

Toelichting

Wij vinden het belangrijk dat iedere initiatiefnemer nadenkt over participatie. Door aan participatie te doen, ontstaat een beeld van wat de omgeving vindt van het project. Vooral bij complexe initiatieven gaat het om veel verschillende partijen en verschillende, vaak tegenstrijdige belangen. Belanghebbenden zijn bijvoorbeeld inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners. In een goed participatieproces komen alle wensen, suggesties, meningen en zorgen van belanghebbenden op tafel. Door bezwaren, maar ook ideeën, te bespreken verbetert het plan en kan het draagvlak voor het plan vergroten.

Bij het indienen van de aanvraag geeft aanvrager aan of, en zo ja hoe, de omgeving betrokken is bij het plan en wat de resultaten hiervan zijn. In een aantal gevallen is participatie niet alleen gewenst, maar ook verplicht gesteld door de gemeenteraad. Een overzicht van de gevallen waarvoor participatie verplicht is, vindt u via de website van de gemeente.

<https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/Regelingen-verordeningen/Bijlage-3-Lijst-van-gevallen-waarop-adviesrecht-van-toepassing-is-Ridderkerk-3.pdf>

Spelregel 2

Voor elk initiatief, plan of activiteit dat niet past in het Omgevingsplan en waarvoor door de gemeenteraad is bepaald dat participatie verplicht is, beoordeelt het college van B&W of de geboden ruimte voor participatie in verhouding staat tot de impact van het initiatief. Dit doet het college van B&W aan de hand van:

- a. de invloed van het initiatief op de omgeving;
- b. de maatschappelijke aandacht;
- c. de meerwaarde voor de samenleving en/of de ruimtelijke kwaliteit;
- d. de mate van hinder voor de omgeving.

Toelichting

Participatie is vormvrij, maar niet vrij van eisen. Vormvrij betekent dat de initiatiefnemer zelf beslist hoe hij zijn participatieproces inricht. Voor de wijze waarop hij dat doet zijn de specifieke kenmerken van het project of activiteit en de omgeving van belang. De participatie-inspanning van de initiatiefnemer moet dus in verhouding zijn (proportioneel) ten opzichte van de aangevraagde activiteit.

Hoe ingrijpender een initiatief is voor de omgeving, hoe uitgebreider de initiatiefnemer participeert. Denk aan het initiatief als een steentje dat de initiatiefnemer in het water gooit. Een grote steen veroorzaakt veel meer rimpels in het water dan een kleine steen. Dit betekent dat het plan dus op een groter gebied en meer mensen invloed heeft. Daarom is de participatie uitgebreider. Uitgebreider participeren kan ook betekenen vaker participeren. Participeren is namelijk geen eenmalige inspanning, maar een terugkerend onderdeel in het proces.

Spelregel 3

Wanneer participatie verplicht is, en het initiatief redelijk tot grote impact heeft, ondersteunt de gemeente een initiatiefnemer via het proces 'verkennen initiatief' (vooroverleg) voorafgaand aan een aanvraag omgevingsvergunning.

Toelichting

Informatie uit participatie draagt bij aan het kunnen nemen van een weloverwogen besluit over een aangevraagde omgevingsvergunning. Zeker wanneer een aanvraag in strijd is met de regels van het omgevingsplan. Daarom gaan wij graag voorafgaand aan het indienen van een aanvraag met initiatiefnemers in gesprek.

Initiatiefnemers kunnen een principeplan aan ons voorleggen via het Omgevingsloket. In plaats van een definitieve aanvraag biedt het Omgevingsloket ook de mogelijkheid een plan in te dienen als concept-aanvraag. Dit werkt als volgt:

1. Via de 'vergunningencheck' kies je eerst een locatie en zoek je daarna de werkzaamheden voor je project: <https://omgevingswet.overheid.nl/checken>. De zoekfunctie van de vergunningencheck is uitgebreider en werkt prettiger dan via de pagina 'aanvragen'.
2. Na het doorlopen van de vergunningencheck, kan je van daaruit een aanvraag starten. De locatie en activiteiten die zijn ingevoerd bij de vergunningencheck neemt het Omgevingsloket over.
3. Je doorloopt alle stappen voor het indienen van een aanvraag en vult deze zo volledig mogelijk in. Bij stap 7 'verzoek indienen' (laatste stap) kies je voor het indienen van het verzoek als conceptverzoek.
4. Het conceptverzoek komt via het Omgevingsloket naar de gemeente en wordt netjes geregistreerd.

Spelregel 4

Wanneer participatie verplicht is, vraagt het college van B&W om een participatieplan en participatieverslag. Het college beoordeelt of initiatiefnemer voldoende invulling heeft gegeven aan de in spelregels 5 en 6 genoemde onderdelen van een participatieplan en participatieverslag.

Toelichting

Om te zorgen voor een goede wisselwerking tussen het participatieproces van de initiatiefnemer en het gesprek daarover met de gemeente zijn een aantal producten belangrijk, namelijk:

- Een participatieplan, ofwel een opzet van de manier waarop initiatiefnemer zijn participatie wil organiseren.
- Een participatieverslag, waarin de resultaten van participatie op een heldere manier zijn beschreven.

De gemeente werkt aan formats die een initiatiefnemer hiervoor kan gebruiken. Dit is niet verplicht.

Spelregel 5

In een participatieplan beschrijft initiatiefnemer:

- a. Het doel van de participatie.**
- b. Een duidelijke omschrijving waar het participatietraject over gaat.**
- c. Een analyse van alle betrokkenen bij het participatietraject.**
- d. De mate van invloed (ruimte voor participatie), inclusief een toelichting daarop.**
- e. Transparantie over het proces tot het aanvragen van de omgevingsvergunning.**
- f. De manier waarop initiatiefnemer betrokkenen, zowel voorafgaand als na afloop van het participatietraject, informeert.**

Toelichting

Door het participatieproces vooraf uit te denken in een participatieplan, ontstaat de mogelijkheid hierover in gesprek te gaan met de gemeente. Wij kunnen op een participatieplan reageren en een initiatiefnemer tips en adviezen meegeven.

Verder is een participatieplan ook voor belanghebbenden belangrijk. Het geeft hen bijvoorbeeld informatie over de rol van de initiatiefnemer en van de gemeente is. Verder is helderheid over het proces richting besluitvorming voor belanghebbenden heel belangrijk. Bijvoorbeeld om te begrijpen in welke fase een plan zich bevindt. Onduidelijkheid en verkeerde verwachtingen kunnen namelijk zorgen voor veel vertraging in het proces.

Het is voor belanghebbenden ook prettig om inzicht te hebben in de ruimte die er is om te participeren. In de nota Betrokken Samenleving is hiervoor een landelijk veelgebruikt handvat opgenomen, de participatieladder. Een aangepaste afbeelding vindt u hieronder.

Niveaus van participatie	Toelichting per niveau
Meebeslissen	Belanghebbenden medeverantwoordelijkheid geven bij het nemen van beslissingen
Coproductie	Het in gezamenlijk overleg ontwikkelen van een plan met inachtneming van de vooraf meegegeven kaders
Adviseren	Gelegenheid geven aan betrokkenen om een advies of oplossingen aan te dragen over (onderdelen van) het plan
Raadplegen	De initiatiefnemer biedt gelegenheid aan belanghebbenden om hun ideeën, wensen, meningen en voorkeuren over bepaalde onderwerpen naar voren te brengen
Informeren	De initiatiefnemer brengt en houdt belanghebbenden goed op de hoogte

Spelregel 6

In een participatieverslag beschrijft initiatiefnemer:

- a. De manieren en momenten waarop participatie is georganiseerd.
- b. Welke inbreng via participatie is opgehaald.
- c. Wat met deze inbreng is gedaan.

Toelichting

De gemeente weegt alle belangen bij het nemen van een besluit op een aanvraag omgevingsvergunning. Het participatieverslag is dan ook een belangrijke bron van informatie. Bij onze beoordeling gebruiken wij bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Hebben alle betrokkenen uit de omgeving hun mening kunnen geven?
- Op welke manier en op welke momenten hebben zij hun mening kunnen geven?
- Wat is met de inbreng gedaan (of niet gedaan) en waarom?
- Wat vinden de partijen van de manier waarop u met ze gesproken heeft?

Bij onvoldoende beeld van de verschillende belangen kan de gemeente namelijk geen goed besluit nemen. In zo'n geval kan de gemeente besluiten de belangen zelf te inventariseren. De behandeltermijn wordt daardoor langer.

Zie ook de NEN-Whitepaper voor participatietrajecten:

https://www.nen.nl/media/PDF/NEN_Whitepaper_Richtlijn_kwaliteit_participatie.pdf